

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula II. Agens nobilus est patiente

urn:nbn:de:bsz:31-102400

REGULAS II.

pertinentes ad doctrinam

ACTIONIS ET AGENTIS.

REGULA I.

Agens & patiens debent esse simul.

Longum esset futurum, si hanc Regulam ex professō explicare, & quæ circa eam moveri & possent & solent dubia, enodare vellem. Sed quia id prolixè factum fuit ab Interpretibus Aristotelis & aliis, ided ad eos auditorem remitto. Legantur ergo ipse Aristoteles *I. de ort. & inter. c. VI.* imprimis autem *VII. Phys. c. II. & ibid.* Toletus *q. II.* Connimbricenses & Ruvio *q. I.* Scotus *q. III.* ubi & Franciscus de Pitigianis ; & *I. disp. XXXVII. q. unic.* Rada *part. I. controv. XXII. art. II.* Vazq. *P. I. Tom. I. disp. XXII.* Suarez *disp. Metaph. XVIII. s. IIX.* Mendoza *disp. Phys. IX, s. VI.* apud quos & id simul explicatum invenies, quod aliàs dicitur, *Nihil agit in extremum, nisi prius agat in medium.*

REGULA II.

Agens nobilius est patiente.

I. Αὐτὴν πρῶτον ἐργάζεται τὸ ποιεῖν τὴν κατὰ φύσιν ἔργον.

Si de priori Regula intelligatur, argumenta abducta nihil officere quilibet jam videt, quia illa huiusmodi sunt agentia, de quibus in argumentō mentio fit, ut simul sint passiva.

IV. Sed & de aliis agentibus Regula explicanda est. Potest igitur dici 1. Agens esse patiente nobilius, quando agens & patientes sunt ejusdem ordinis sive generis: ut si utrumque sit substantia; quæ explicatio est Zimaræ *prop. 125*. Atque hinc patet, primum argumentum non obfarcere. 2. Dicitur aliquid aliquo nobilius dupliciter: vel *absolutè*, quomodo homo est nobilior leone; vel *secundum quid*, & sic leo, ut canis, est nobilior homine, ut ægrò; nobilior est etiam eodem, quantum ad robur corporis. Ex quò patet, posse aliquid esse nobilius altero in aliquo, vel etiam simpliciter, ut in aliò sit ipsò ignobilius. Imò non videtur absurdum idem esse nobilius seipsò, diversò respectu, sive diversâ ratione: quemadmodum homo ut intelligens, præstantior est seipsò consideratò ratione virium corporis; & aqua, ut actu frigida nobilior est seipsà, ut potentiâ est frigida. Jam dicendum, agens esse nobilius patiente, si notè absolutè, tamen quatenus, sive eâ ratione, quâ ipsum est agens, & alterum est patientes. Patientes enim tantum potestate tale est, quale est agens actu, quemadmodum supra audivimus. Sed esse actu tale est præstantius, quàm esse potestate

state tale
argumen
furdum,
eodem t
titur, qui
quod fri
nihil abs
intellect
va elicit
seipsò, ut
esse absol
sima ope
rationem
esse nobi
iste aute

VI. I
quid in
ram esse
cta, & p
seipsum

VII.
gens est
nisi ali
ipsum a
lior om
sponfic
propon
sponfic
II. qua

state

state tale. Atque hōc modō etiam patet, reliqua argumenta nobis nihil officere. Non est absurdum, dicere, calidum esse perfectius frigidō, eōdem tamen esse imperfectius, ut ab ipsō patitur, quia sic calidum potestate tantum est id, quod frigidum est actu. Hāc ratione etiam, nihil absurdi est, idem esse nobilius seipsō: ut, intellectum, quatenus tanquā potentia activa elicit ex se intellectionem, esse nobiliorem, seipsō, ut eam recipit. Ita Zimara dicit, *sensum esse absolutē nobiliorem sensili, quod perfectissima operatio sensus excellat perfectissimam operationem sensilis, secundum quid tamen sensile esse nobilius sensu, quatenus nimirum ipsum agit, iste autem patitur.*

VI. Posset etiam, quantum ad id, quod aliquid in seipsum agit, dici, Regulam tunc veram esse, quando agens & patiens sunt distincta, & propterea non loqui de agente, quod in seipsum agit.

VII. Poterit etiam Regula ita explicari: Agens est nobilius patiente, *ceteris paribus*, vel nisi aliunde patiens nobilius sit, aut nisi & ipsum agens sit, ita, ut competat ipsi actio nobilior omni actione alterius agentis. Quam responsionem etiam Zimara partim expressē proponit, partim innuit. Quō ipsō etiam responsio patet ad argumentum I. & III. ut & ad II. quantum ad posteriorem partem. Nam quod

quod de actione ejusdem in seipsum fuit allatum, sufficit responsio § preced propositum. Nam quod calor agens in aquam, aut ferrum, aut aliud calefactibile, non est absolute peritius, inde est, quod cetera non sunt paria, cum aliunde istis patientibus major constet nobilitas: sunt enim substantia, calor autem accedens. Ita frigidum agens in calidum, non est ipso absolute prestantius, quia calidum ita patitur, ut ipsum tamen agat prestantiore actione frigidi. Idem dictum fuit §. V. de sensu & sensu.

IX. Excepi autem id, quod de actione ejusdem in seipsum fuit allatum, quia cum nihil absolute seipso sit nobilius, si Regula intelligatur de eo, quod absolute nobilius, usurpanda est responsio §. VI.

Dis

Mate

I. Ha

Philosoph
ribilem; i
esse. Si enim
ex quo in ex
ra. Quare

II. Sol

rum est de

cundam,

es respect

pi, manif

III. De

sophi ver

Quicq

nece

Sed ma

E. non

Major pa

ptio pra

neratur,

dum & q

jectum q

Philosop

nor, quia

am, non